

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİM

SANAYİ DEVRİMİ DÖNEMİ:

Alice Hamilton (1869-1970) Amerikalı da iş sağlığı alanında önde gelen hekim , bir uzman ve endüstriyel toksikoloji alanında öncüsü olarak bilinir. İşçilerin sağlığının korunması ve işyerlerinde yüksek düzeyde sağlık gözetimi sağlanmasına önderlik etmiştir. Ayrıca Harvard Üniversitesi'ne atanan ilk kadındı.

İş hekimliği; İtalya'da doğmuş, Gelişimi İngiltere'de olmuştur.

İngiltere'de “Baca Temizleme Kanunu” 1788 Fabrikalarda baca temizleme işlerinde çocuk işçi çalıştırılması karşısında çıkarılan bu konuya yönelik hukuki düzenleme bakımından ilk gelişmeler olarak belirtilebilir.

İngiltere; 1802 “Sağlık ve Ahlakın Korunması Kanunu” fabrikalardaki çalışma sürelerini 58 saat/ haftayla sınırlamış, eğitim zorunluluğu getirmiş, çırakların sağlık ve moral bakımından korunmalarını sağlayan düzenlemeler getirmiştir. Çocukların çalışma süreleri 12 saatle sınırlandırılmış fakat bu hüküm fabrikalarda denetim yapacak kişilerin atanmaması nedeniyle uygulanamamıştır.

1833 yılında çıkarılan Fabrikalar ile en düşük çalışma yaşı 10 yaş olarak belirlenmiş, işe giriş muayenesi getirilmiş 18 yaşından küçüklerin gece ve 12 saatten fazla çalıştırılmaması getirilmiş. Bu kanunla ‘İş Güvenliği Müfettişliği’ getirilmiştir.

1844 yılında fabrikalarda İşyeri Hekimi bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

1847 yılında işyeri denetimi ve iş müfettişliği yapısı oluşturulmuştur.

1895 yılında tehlikeli bazı meslek hastalıklarının bildirim zorunluluğu getirilmiştir.

1900 yılında ise işe giriş, aralıklı sağlık muayenesi, tehlikeli işlerde özel muayeneler, meslek hastalığı bildirim, çalışamaz duruma gelenler ve sakatlananlar hakkında özel rapor hazırlanması kuralı getirilmiştir.

İngiltere’de yapılan çalışmalar diğer ülkelere örnek olmuş ve diğer ülkelerde de İş Sağlığı ve güvenliği alanında çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Almanya’da 1849, İsviçre’de 1840, Fransa’da 1841 ve Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) 1877 yılında iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili kanunlar çıkarılmıştır.

ABD’de ilk düzenleme, Massachusetts eyaletinde yapılmıştır. 1836 yılında çocuk işçilerle ilgili bir kanun çıkarılmıştır. 1867 yılında denetim sistemi yasallaşmıştır. Bilgi ve istatiksel çalışmalar devam etmiş, daha sonradan Federal Hükümet denetim sorumluluğunu üstlenmiştir.

İş güvenliği çalışmaları ile kaza olmadan önleme çabası olsa da kaza olduktan veya hastalık meydana geldikten sonra ortaya çıkan zararın giderilmesi gereğinden dolayı ilk olarak iş kazasına uğrayanlara tazminat ödenmesi 1885 yılında Almanya’da uygulanmaya başlanıp ABD ve Avrupa’da yaygınlaşmıştır.

Ülkelerin bağımsız çalışmaları ile beraber Birleşmiş Milletlere bağlı olarak 1919 yılında kurulan Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) kurulmuş, zaman içinde İLO bağımsız bir uzmanlık kuruluşu haline gelmiştir. Türkiye İLO’ya 1932 yılında üye olmuş ve çok sayıda sözleşmesini imzalamış ve TBMM’ de onaylamıştır.

1948 yılında ülkelere sağlık anlamında danışmanlık hizmeti veren Dünya Sağlık Örgütü (WHO) kurulmuş ve Türkiye 1949 yılında üye olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlığı tanımlaması şöyledir: “Sağlık sadece sakatlık ve hastalığın olmayışı değil, bedence, ruha ve sosyal yönden tam iyilik halidir.” Bu tanım tam iyi olma halini tanımlamaktadır.